

האוניברסיטה העברית בירושלים
נוהל הנגשת חומרי למידה לסטודנטים

אוגוסט 2014

סיכום אופרטיבי

1. כל מרצה שמעוניין להנגיש חומרי קריאה לתלמידי הקורס, יכין רשימה מפורטת של הפריטים הנכללים ברשימות הקריאה של הקורס.
2. מתוך פריטים אלה, כל המאמרים וקטעי הספרים הזמינים במאגרים אלקטרוניים שנמצאים בספרייה, יוגשו לתלמידים באמצעות קישור למאגרים הקיימים באוניברסיטה, בהתייעצות עם הספרייה. במקרים כאלה אין מגבלות כמותיות, שכן מאגרים אלה בדרך כלל נגישים לכלל תלמידי האוניברסיטה בשלמותם.
3. מאמרים וקטעי ספרים (למעט ספרי שירים) שאינם זמינים באופן דיגיטלי, מותר להנגיש במתכונת של מקראות, שמורים אלקטרוניים או סביבות לימוד מתוקשבות, וזאת במגבלה כמותית של 20% ממספר העמודים בספר. ההנגשה תיעשה כאמור בנוהל זה.
4. בכל מקרה של התלבטות או ספק, יש להיוועץ בצוות הספרייה או בלשכה המשפטית של האוניברסיטה.

מבוא

1. באוניברסיטה העברית, כמו שמרבית המוסדות להשכלה הגבוהה בישראל, יש מסורת רבת שנים של סיוע לתלמידים בדרך של הנגשת חלקים מחומר הקריאה הנדרש. מטרת נוהל זה היא לקבוע את דרך הפעולה המחייבת בקשר להנגשה של חומרים מתוך חומר הקריאה של קורס (ביבליוגרפיה) בשלוש הדרכים המקובלות באוניברסיטה, והן "שמורים אלקטרוניים", "מקראות" ו"סביבות לימוד מתוקשבות כגון מודל ו-EDUPORTAL". הכוונה היא לטקסטים כגון מאמרים אקדמיים ופרקים מתוך ספרים, שנחוצים לתלמידים כחומר קריאה לצורך לימוד הקורס.
2. לפי חוק זכות יוצרים, מותר לעשות "שימוש הוגן" ביצירה, בין היתר למטרת הוראה ובחינה במוסדות להשכלה גבוהה. החוק אינו מגדיר את הנסיבות שבהן שימוש נחשב "הוגן", ואף אינו מגדיר את היקף השימוש המותר. בעניין זה, האוניברסיטה העברית החליטה לאמץ עקרונות שנקבעו בפורום בין-אוניברסיטאי לגבי טיפול בחומרי קריאה הנדרשים לצורכי הוראה. מסמך עקרונות הפורום להשכלה נגישה, אשר אומץ על ידי האוניברסיטה העברית בנוהל קודם שפורסם בשנת 2011. [מסמך העקרונות מצורף לנוהל זה.](#)
3. לאחרונה, הסתיים בהסכם גישור הליך משפטי שהתנהל בין ההוצאות לאור "שוקן" ו-"מוסד ביאליק" בקשר להיקף השימוש המותר בספרים שפרסמו הוצאות אלה. הסכם הגישור אימץ את מרבית העקרונות של מסמך פורום השכלה נגישה, אך יש בו גם מספר עדכונים ודיוקים לגבי דרך יישום העקרונות. [ההסכם מצורף לנוהל זה.](#)
4. נוהל עדכני זה נועד, אם כן, לשקף הן את העקרונות של מסמך העקרונות של פורום השכלה נגישה והן את הוראות הסדר הגישור, ומטרתו היא להבהיר למרצים כיצד עליהם לפעול לצורך הנגשה של חומר הלימוד תוך שמירה על זכויות היוצרים.

שימוש מותר ביצירות לצרכי הוראה - כללי

5. נוהל זה עוסק ב"שמורים אלקטרוניים", "מקראות" ו"סביבות לימוד מתוקשבות" בלבד, ואינו עוסק בדרכים אחרות שבהן חומרי קריאה מונגשים לתלמידים.
 - "מקראות" הן קובץ מודפס וכרוך של חומר קריאה הנמכר לתלמידים במחיר עלות על ידי היחידה לשירותי משרד של האוניברסיטה.
 - "שמורים אלקטרוניים" הם חומרי קריאה הנסרקים ונשמרים במערכות המחשב השונות של האוניברסיטה בספריות (לרבות מערכת "שמר" בספרייה ו) כדי להעמיד אותם לעיון תלמידי הקורס.
 - מערכות לימוד מתוקשבות – כדוגמת "מודל" ו "EDUPORTAL" – פלטפורמה דיגיטלית המשמשת קורס לימודי, במסגרתה מעלה המורה חומרי לימוד שונים, מקיים דיונים בין התלמידים, מעביר מטלות לימודיות וכו'.
6. לעתים יש צורך בהפניה ספונטנית של התלמידים לפרסום חדש, לעיתונות יומית, וכיוצא באלה. בנוסף, לעתים קרובות יש אפשרות להפנות לחומר המתפרסם באופן לגיטימי באתרי אינטרנט פתוחים לציבור. הפניה ספונטנית של תלמידים לחומר שהמרצה רואה לנכון, או הפניה לחומר פומבי באתרי אינטרנט, אינה נכללת בנוהל זה. עד לגיבוש הנחיות נוספות, על המרצה להפעיל שיקול דעת עצמאי כיצד לנהוג במקרים כאלה, באופן שישרת את צרכי ההוראה ולא יפגע בזכויות של אחרים, כל זאת ברוח הדברים האמורים בנוהל זה.
7. ככלל, מטרת השימוש המותר היא להנגיש את חומר הקריאה לתלמידי הקורס בלבד, ולא לכלל תלמידי האוניברסיטה. לפיכך, האוניברסיטה נוקטת צעדים שמבטיחים, במידת האפשר, כי רק לתלמידים של הקורס הרלוונטי תהיה גישה לחומר. בנוסף, תינתן גישה לסגל האקדמי וכן לסגל המנהלי הרלוונטי של האוניברסיטה.
8. עיקר חומר הקריאה המופיע בסילבוס של קורסים אקדמיים, הוא מאמרים שפורסמו בכתבי עת, וקטעים מתוך ספרי הגות או ספרי עיון. חלק גדול מתוך כתבי העת וספרי העיון בעולם מתפרסמים באופן אלקטרוני, ולאוניברסיטה העברית מנוי המאפשר גישה חופשית לכתבי העת ולספרים לכל תלמידי ומורי המוסד. במקרים כאלה, בדרך כלל אין צורך בפעולות הנגשה מיוחדות של חומר הקריאה, ודי בכך שהתלמידים יופנו (לרבות הפניה בדרך של קישורית) לפריט הדרוש. בעניין זה יש להיוועץ בצוות הספרייה של הפקולטה הרלוונטית. עם זאת, קיימים עדיין כתבי עת רבים שאינם מתפרסמים בפורמט אלקטרוני, וכן מאות אלפי ספרים שיצאו לאור במהדורה מודפסת בלבד, ולגביהם יש לפעול על פי נוהל זה.
9. ביחס למילות **שירים** עדיין לא גובשו כללים, והם אינם חלק מנוהל זה. מכיוון שמילות שירים זמינות לציבור בדרכים שונות, בדרך כלל אין צורך בפעולות הנגשה מיוחדות. ככל שיהיה צורך בהנגשה של מילות שירים במסגרת מקראה או במסגרת שמורים אלקטרוניים, יש לפנות לקבלת הנחיות מהלשכה המשפטית של האוניברסיטה.
10. בכל מקרה, נגישות חומר הקריאה לתלמידי הקורס היא בבחינת זכות של התלמידים ולא חובה. אין לחייב תלמיד לרכוש מקראה מודפסת, וכל תלמיד רשאי לבחור בדרך המתאימה לו לקבל לידיו את חומר הקריאה, ובכלל זה רכישת הספרים, שאילת ספרים מספריות האוניברסיטה, או כל דרך נאותה אחרת לבחירתו.

היקף השימוש המותר

11. ביחס ל**ספרים** (למעט ספרי שירים), היקף השימוש המותר הוא **עד 20% ממספר העמודים בספר**.

החישוב הוא לצורך כל מקראה או סביבת לימוד של קורס בודד או לצורך רשימת "השמורים האלקטרוניים" בכל קורס בודד (כלומר חישוב היקף השימוש הוא נפרד לכל קורס).

חישוב החלק המותר לשימוש ייעשה לפי מספר העמודים הכולל בספר, מהכריכה הקדמית ועד לאחורית, כולל תוכן עניינים ומפתחות, ככל שיש כאלה.

במקרה של סדרת ספרים המורכבת ממספר כרכים, כל כרך נחשב כספר נפרד.

12. ביחס למאמרים אקדמיים אשר מתפרסמים כחלק מכתב עת אקדמי או כחלק מספר שהוא אוסף מאמרים ושאינם מופיעים בכתבי עת אלקטרוניים, ניתן לעשות שימוש מותר במאמר בודד בשלמותו, מתוך ספר שהוא אוסף מאמרים או כתב עת, וזאת לגבי כל קורס. אם במסגרת קורס אחד יהיה צורך ביותר ממאמר אחד מתוך ספר שהוא אוסף מאמרים, היקף השימוש המותר הוא עד 20% ממספר העמודים הכולל בספר המאמרים, כאמור בסעיף 11 לעיל.

13. פריטים שאינם חלק מספר ואינם מאמר, עשויים להיות למשל צילום של יצירת אומנות, גרף או תרשים המתאר תוצאות מחקר, ועוד כיוצא באלה. בדרך כלל, שימוש בפריט כזה יהיה מותר בשלמותו, משום שאין ערך ממשי בהצגת חלק בלבד. ייתכנו מקרים שבהם יהיה צורך להנגיש חומר קריאה החורג בהיקפו מהמפורט לעיל, או חומר שמעורר התלבטות מיוחדת.

בכל מקרה של ספק, הנגשת החומר בדרך של "שמורים אלקטרוניים" או "מקראות" תהיה בכפוף לבדיקה של הלשכה המשפטית של האוניברסיטה.

הוראות מיוחדות לגבי קהל היעד

14. לפי הנחיות האוניברסיטה, חומר שהונגש ע"פ נוהל זה יהיה זמין לתלמידי הקורס בלבד (וזאת על ידי הקשת תעודת זהות וסיסמא בכניסה למערכת) למשך תקופת הקורס והבחינות בלבד. בנוסף, יהיו הפריטים זמינים לסגל האקדמי וכן לסגל המנהלי הרלוונטי.

סביבת לימוד מתוקשבת (כדוגמת מודל) :

15. כדי להבטיח עמידה בכללים ובעקרונות שנקבעו, הנגשת חומר קריאה בסביבת לימוד מתוקשבת (כדוגמת מודל) אשר נעשית על ידי המרצים ועל אחריותם, תתבצע לאחר מילוי טופס חובה בכניסה למערכת.

16. הנגשת חומר אלקטרוני במודל תיעשה דרך קישור לחומר הנגיש דרך הספרייה.

אין לעשות DOWNLOAD של מאמרים או קטעי ספרים אשר נגישים בספרייה בפורמט דיגיטלי.

לגבי חומר שמצוי בגרסה מודפסת: המרצה ימלא את השדות הנדרשים בטופס הממוחשב בכל העלאה של חומר, ויודא שהספר מצוי בספריות האוניברסיטה.

17. במסגרת מילוי הטופס הממוחשב, המרצה יודא שהחומר עומד בהיקף השימוש המותר, כמפורט לעיל. העלאה לאתר הקורס של חומרים אחרים, שאינם מוגנים בזכות יוצרים (כדוגמת פסקי דין שמפורסמים ע"י הרשות השופטת, או יצירות נושנות שנפלו לנחלת הכלל) או שהם חומרים שחיבר המרצה עצמו, או חומרים שהשימוש בהם מותר במפורש (דוגמת חומרים שפורסמו בתנאים של creative commons), יכולה להתבצע על ידי המרצה עצמו, אך עליו לנהוג באחריות ובזהירות כדי שלא לפגוע בזכויות של אחרים, ובכל מקרה של ספק על המרצה להיוועץ בלשכה המשפטית של האוניברסיטה.

מקראות ושמורים אלקטרוניים

18. כדי להבטיח עמידה בכללים ובעקרונות שנקבעו, הנגשת חומר קריאה בדרך של מקראות או שמורים אלקטרוניים, תיעשה אך ורק באמצעות צוות הספרייה.
19. כל מרצה המעוניין בהנגשה של חומר קריאה לתלמידי הקורס שהוא מלמד, בדרך של שמורים אלקטרוניים ימסור לצוות הספרייה הרלוונטית את רשימת הפריטים הדרושים לו לצורך לימוד הקורס.
20. המרצה יתייעץ עם צוות הספרייה, לעניין זמינות חומר הקריאה במאגרים אלקטרוניים, ובכל עניין אחר שיהיה דרוש לעניין הנגשת החומר לתלמידים.
21. צוות הספרייה יבחן את רשימת הפריטים, ויוודא כי היקף החומר המבוקש עומד בכללים המפורטים לעיל. צוות הספרייה יודא כי לכל הפחות על העמוד הראשון של כל פריט יופיעו פרטי המקור שממנו נלקח, כמו שם הספר, שם המחבר, שם ההוצאה לאור, שם כתב העת, או פרטים כיוצא באלה לפי העניין.
22. במקרה של ספק ביישום הכללים, תתייעץ הספרייה בלשכה המשפטית. כאמור, בכל מקרה שמרצה יבקש להכליל במקראה חומר החורג בהיקפו או בטיבו, תעביר הספרייה פנייה בעניין זה להכרעת הלשכה המשפטית.

הוראות מיוחדות לגבי "מקראות"

23. האוניברסיטה מעדיפה שהנגשת החומר תיעשה בצורה דיגיטלית, אך אם בכל זאת העדיף המרצה להנגיש את חומר הקריאה בדרך של "מקראות" כי אז, ימסור המרצה לצוות הספרייה הרלוונטית את רשימת הפריטים הדרושים לו לצורך לימוד הקורס, בצרוף עותק מצולם/סרוק של הפריטים המבוקשים יחד עם רשימת הפריטים.
24. לאחר אישור הטופס ע"י הספרייה, יעביר המרצה את הפריטים בצרוף אישור הספרייה, למרכז לשירותי משרד של האוניברסיטה. בכך יש משום שינוי של נהלי העבודה שהיו נהוגים בעבר, לפיהם המרצה היה פונה במישרין למרכז לשירותי משרד. מטרת השינוי היא לאפשר לצוות הספרייה לסייע ולייעץ למרצה בהנגשת חומר הקריאה, וביישום הכללים בדבר סוג החומר והיקפו.
25. לפי הנחיות האוניברסיטה, השימוש במאמרים ובקטעים מתוך ספרים במתכונת של "מקראות", בהיקף השימוש המותר (המוגדר לעיל) הוא בתנאים הבאים:
- (א) חומר הקריאה עבור "מקראות" יישמר במרכז לשירותי משרד במערכת המחשב במהלך שנת הלימודים בלבד וימחק מהמערכת בסיומה, אלא אם מתקבלת בקשה חדשה לשנת הלימודים הבאה;
- (ב) חומר הקריאה מודפס ונכרך רק לפי בקשת התלמיד (print on demand). אין מלאי כלשהו של עותקים;
- (ג) הדפסת המקראה נעשית רק לבקשת תלמיד הרשום לאותו קורס, או לבקשת חבר בסגל האקדמי או הסגל המנהלי הרלוונטי;
- (ד) הדפסת המקראה וכריכתה עבור התלמידים, נעשית במחיר שלא יעלה על מחיר עלות (כולל תקורות);
- (ה) בקורס שבו היקף החומר מחייב שני כרכי מקראות או יותר, ייחשבו כרכים אלה כמקראה אחת לצורך קביעת היקף השימוש המותר המוגדר לעיל. דהיינו, אין אפשרות לחרוג מהיקף השימוש המותר בדרך של פיצול המקראה לכרכים נפרדים, הבחינה הכמותית היא לפי קורס.

פורום השכלה נגישה:
עקרונות פעולה לשימוש ביצירות לצרכי הוראה ומחקר
(Code of Best Practices)

תוכן עניינים :

1	א. פתיח
2	ב. הנחיות לפרשנות ראוייה של "השימוש ההוגן"
3	1. מטרת השימוש
3	2. השיקולים
3	I. מטרת השימוש ואופיו
4	II. אופי היצירה שבה נעשה השימוש
5	III. היקף השימוש, מבחינה איכותית וכמותית, ביחס ליצירה בשלמותה
5	IV. השפעת השימוש על ערכה של היצירה ועל השוק הפוטנציאלי שלה
6	V. קרדיט – ציון השם
6	ג. עקרונות פעולה לשימושים ביצירות לצורכי הוראה (לא כולל מחקר)
6	1. הנגשת יצירות לצרכי הוראה באמצעים דיגיטליים
6	I. תאור השימוש
7	II. הכלל
8	2. הנגשת יצירות לצרכי הוראה באמצעות מקראות מודפסות
8	I. תאור השימוש
8	II. הכלל

א. פתיח

"שימוש הוגן" הוא עקרון משפטי המאפשר לאזן בין הצורך להגן על זכות היוצרים מצד אחד לבין זכות המשתמשים מצד שני. השימוש ביצירות מוגנות במסגרת פעילות אקדמית, שעיקרה הוראה ומחקר, הוא בעל חשיבות עליונה, ובלעדיו לא ניתן להעמיד דור המשך משכיל במדינת ישראל.

אין דרך פשוטה לקבוע מהו שימוש הוגן ביצירה. סעיף 19 לחוק זכות יוצרים תשס"ח – 2007 (להלן: חוק זכות יוצרים) מספק מסגרת בלבד לבחינת הנסיבות בהן שימוש ייחשב הוגן. זכויות המשתמשים המעוגנות בסעיף 19 לחוק זכות יוצרים אינן מהוות רשימה סגורה. את זכויות המשתמשים לא ניתן לפרט ברשימה פרטנית ומדוייקת. קיים הכרח להעניק פרשנות גמישה לעקרון השימוש ההוגן באופן אשר משקף את הצרכים המיוחדים של האקדמיה בישראל.

עקרונות הפעולה המפורטים במסמך זה משקפים את העמדה המקובלת בקרב מוסדות להשכלה גבוהה, באשר להגינות השימוש ביצירות לצרכי הוראה ומחקר. העקרונות נועדו לסייע למוסדות האקדמיים בישראל להגיע להכרעה במקרים קונקרטיים: האם שימוש כלשהו הינו הוגן ועל כן מותר על פי החוק.

עקרונות הפעולה נועדו לשמש ככלי עזר להפחתת אי הוודאות בקשר לסוגי השימושים המותרים ביצירות במסגרת שימושים אקדמיים, על ידי הבהרה מהו שימוש מותר באופן וודאי ומתן כללי הכרעה בנוגע למקרים גבוליים המחייבים הפעלת שיקול דעת. **אין בעקרונות אלה כדי לשלול**

מצבים נוספים שאף בהם השימוש הוגן ועל כן מותר. עקרונות הפעולה אינם באים לקבוע "תקרה" מקסימלית או "רצפה" מינימלית של ההיתר לשימוש חופשי ביצירות. אמנם קביעת כלל כמותי לשימוש הוגן ביצירות היא בעייתית שכן עקרון השימוש ההוגן הוא גמיש מטבעו ובכך טמון היתרון שבו. עם זאת, הצורך ליישם מערכת שיקולים מורכבת, על בסיס יומיומי, בנוגע לכמות עצומה של שימושים, איננו ישים ועל כן גורר חוסר וודאות באשר למותר. חוסר וודאות זה מוביל למניעת שימוש חיוני ביצירות ופוגע בהגשמת יעדי החוק. אמת מידה כמותית מסייעת ביצירת וודאות בנוגע למהו שימוש מותר, ומאפשרת לזהות את הנסיבות המחייבות הפעלת שיקול דעת מורכב יותר. לפיכך, יש בה כדי לסייע להנגשת החומרים הדרושים לצרכי הוראה ולשרת את מטרת החוק.

עקרונות פעולה אלה משותפים לכלל המוסדות האקדמיים המצוינים בנספח א', אשר נטלו חלק בתהליך בניית ההבנות בנושא או שאימצו אותם. עקרונות פעולה אלה חלים על פעילותם של מוסדות אקדמיים העוסקים במחקר והוראה ופועלים שלא למטרות רווח. המוסדות השותפים לעקרונות הפעולה מכירים בחשיבות העליונה של שימוש ביצירות לקידום ההוראה והמחקר, בצד הצורך בשמירה על זכויות יוצרים. שימוש ביצירות לצרכים אקדמיים שונה במהותו מכל שימוש אחר ביצירות, בין אם מסחרי ובין אם לאו, שכן הוא חיוני לפעילות האקדמית. פעילות אקדמית הינה חיונית לקיומה של חברה נאורה ומשכילה ולהכשרתם של חוקרים ויוצרים חדשים. לפיכך, השימוש ביצירות לתכלית זו משרת את מטרת דיני זכויות היוצרים.

עקרונות הפעולה מושתתים על ההנחה כי פעילות המוסדות נעשית בתם לב, בסבירות ובשים לב למכלול התנאים, הצרכים והדרישות בכל מקרה נתון.

ב. הנחיות לפרשנות ראויה של "השימוש ההוגן"

סעיף 19 לחוק זכות יוצרים קובע כי:

"19. שימוש הוגן

(א) שימוש הוגן ביצירה מותר למטרות כגון אלה: לימוד עצמי, מחקר, ביקורת, סקירה, דיווח עיתונאי, הבאת מובאות, או הוראה ובחינה על ידי מוסד חינוך.

(ב) לצורך בחינה של הוגנות השימוש ביצירה לעניין סעיף זה, יישקלו, בין היתר, כל אלה:

(1) מטרת השימוש ואופיו;

(2) אופי היצירה שבה נעשה השימוש;

(3) היקף השימוש, מבחינה איכותית וכמותית, ביחס ליצירה בשלמותה;

(4) השפעת השימוש על ערכה של היצירה ועל השוק הפוטנציאלי שלה.

(ג) השר רשאי לקבוע תנאים שבהתקיימם ייחשב שימוש לשימוש הוגן."

סעיף 19 לחוק זכות יוצרים מתווה את המסגרת לבחינת הוגנות השימוש ביצירה בכל מקרה נתון. ככל שתצטבר פסיקה ענפה יותר כך תגבר הבהירות של הכלל. בהעדר פסק דין מנחה בישראל בנוגע ליישום כלל השימוש ההוגן בקשר לשימוש ביצירות למטרות הוראה ומחקר, עקרונות הפרשנות שלהלן משקפים את העמדה המקובלת בקרב הקהילה האקדמית, בנוגע לכללי המותר והאסור בשימוש ביצירות במסגרת פעילות אקדמית.

1. מטרת השימוש

סעיף 19 (א) לחוק זכות יוצרים קובע כי לשם מתן מענה לשאלה האם שימוש כלשהו ביצירה הוא הוגן, יש ראשית לבחון את מטרת השימוש. מטרת השימוש משמשת כמעין מבחן-על, הבא לבחון האם מוצדק להתיר שימוש ביצירה באופן חופשי.

בענייננו, מטרת השימוש היא לצרכי הוראה, מחקר ולימוד, במסגרת פעילותו של מוסד אקדמי שלא לכוונות רווח. החוק מבקש לעודד שימוש למטרות אלה ולכן התיר שימוש כאמור במפורש. שימוש ביצירות לצרכי הוראה ומחקר מחייב חופש פעולה בבחירת התכנים, שיבטיח הנגשה של החומרים הנחוצים ללומדים ולחוקרים על פי שיקולים מקצועיים בלבד. על כן, נקודת המוצא ביישום סעיף 19 היא כי שימוש הוגן לצרכי הוראה או מחקר הוא מותר, אלא אם כן השיקולים השונים המפורטים בסעיף 19 (ב) מטים את הכף באופן ברור למניעת שימוש זה.

2. השיקולים

א. מטרת השימוש ואופיו

לצורך בחינת הוגנות השימוש, יש לשקול את מטרת השימוש ואופיו. לעניין זה, כל אחד מהמאפיינים המנויים להלן, ייחשב כשיקול התומך בהוגנות השימוש:

א. שימוש לא מסחרי – אחד השיקולים המרכזיים בבחינת אופיו של השימוש הוא השאלה האם מדובר בשימוש מסחרי ביצירה. כאשר מדובר בשימוש לא מסחרי הדבר תומך בהכרה בשימוש כהוגן ועל כן מותר.

המוסדות להשכלה גבוהה פועלים שלא למטרות רווח. אין בגביית שכר לימוד בלבד כדי להפוך את פעילות המוסד למסחרית. אף אם שכר הלימוד נועד לכסות על ההוצאות, עדיין אין בכך כדי לשוות אופי מסחרי לפעילות המוסדות האקדמיים (ראו למשל פסק הדין ב ע"א 326/00 עירית חולון נ' אן. אם. סי. מוסיקה בע"מ ואח', פ"ד נז (3) 658 (2003) שם נקבע כי גביית דמי מנוי על ידי ספרייה ציבורית לא הפך את פעילותה לנושאת רווח מסחרית). כמו כן, אף אם פירות המחקר ממוסחרים בסופו של דבר, המחקר הוא מחקר אקדמי בראשיתו.

ב. שימוש טרנספורמטיבי – שיקול נוסף שהודגש בפסיקה האמריקנית, במסגרת בחינת שיקול אופיו של השימוש, הוא השאלה האם מדובר בשימוש "טרנספורמטיבי" ביצירה. שימוש טרנספורמטיבי הוא, לדוגמה, שימוש אשר משנה את היצירה בה נעשה שימוש על ידי תוספת ביטוי, משמעות או מסר חדשים (Cambell v. Acuff-Rose Music, Inc., 510 U.S. 569, 579, (1994)); או שימוש ביצירה באופן שונה או למטרה או פונקציה שונה מזו של היצירה המקורית (Perfect 10, Inc. v. Amazon.com, Inc., 508 F.3d 1146, 1165 (9th Cir.2007)). כאשר מדובר בשימוש טרנספורמטיבי הדבר תומך בהכרה בשימוש כהוגן ועל כן מותר.

לעיתים קרובות, שימוש ביצירות לצרכי הוראה ומחקר שונה מן המטרה לשמה נוצרה היצירה, אף אם לא נעשה שינוי בתוכן של היצירה עצמה, ועל כן הדבר יתמוך במסקנה כי השימוש הוא הוגן ועל כן מותר. דוגמאות לשימוש טרנספורמטיבי שכזה הן שילוב קטע מתוך ספר שלא נועד למטרות הוראה, בליקוט למטרות הוראה, או שילוב כתבה מן העיתון בבחינה.

ג. שימוש שסביר היה להניח כי בעל הזכויות לא יתנגד לו – דוקטרינת השימוש ההוגן נועדה, בראש וראשונה, להכשיר שימוש ביצירות במקרים בהם בעל הזכויות מתנגד לו. עם זאת, לעיתים, דוקטרינת השימוש ההוגן יכולה לשמש להכשרת שימוש ביצירות אשר סביר כי בעל הזכויות ביצירה לא היה מתנגד לו. לעיתים העלויות הכרוכות בהשגת ההסכמה מאת בעל הזכויות, לשימוש ביצירתו, עלולה לקעקע את השימוש בה, אף על פי ששיקולים עניינים, הנוגעים להוראה ומחקר, מצריכים את השימוש ביצירה המסויימת. כאשר מדובר בשימוש ביצירה, אשר סביר היה להניח מראש כי בעל הזכויות בה לא היה מתנגד לו, הדבר תומך בהכרה בשימוש הוגן ועל כן מותר.

דוגמאות לשימושים אשר סביר כי בעל הזכויות לא יתנגד להם, הן שימוש שקרוב לזוטי דברים או לנטילת חלק מן היצירה אשר, אף שהוא מהותי, הוא פעוט. דוגמה נוספת היא שימוש ביצירה באופן שמתיישב עם תכלית הפקתה, כגון מחקר אקדמי, אשר מטבעו נועד להפצה בקרב הקהילה האקדמית.

II. אופי היצירה שבה נעשה השימוש

לצורך בחינת הוגנות השימוש, יש לשקול את אופי היצירה שבה נעשה השימוש. לעניין זה, כל אחד מהמאפיינים המנויים להלן, ייחשב כשיקול התומך בהוגנות השימוש :

א. יצירות המתארות עובדות, תהליכים, נתונים, או המציגות ממצאי מחקר מדעי; כאשר מדובר ביצירה הכוללת בעיקרה חומרים אשר אינם מוגנים כשהם בלבדם, כגון נתונים, טבלאות, עובדות היסטוריות, תזות מדעיות, תרגילים, היקף השימוש המותר יהיה רחב יותר, ובלבד שאין המדובר בספר לימוד.

ב. יצירות הנושאות אופי אקדמי, שחוברו על ידי חוקרים או מרצים במוסד להשכלה גבוהה או במוסד אקדמי דומה מחוץ לישראל;

ג. יצירות שאין אליהן גישה אלקטרונית זמינה, כגון במאגרי מידע, כתבי עת אלקטרוניים, או בדרך של הפצה מסחרית של ספרים אלקטרוניים;

ד. יצירות שאזלו מן השוק ולא ניתן להשיגן באופן סביר;

ה. יצירות שבאופן סביר ורגיל אינן נרכשות כספרי לימוד על ידי תלמידים במוסדות להשכלה גבוהה. כאשר מדובר בספר, יש לבחון האם מדובר בספר לימוד או ספר שאינו

ספר לימוד. "ספר לימוד" הוא ספר שנכתב מתוך מטרה עיקרית שישמש להוראה, בעוד שספר שאינו ספר לימוד, אף שעשוי בהחלט לשמש למטרות הוראה, לא נכתב מתוך מטרה מוצהרת שכזו. לגבי ספר שאינו ספר לימוד - היקף השימוש המותר בו יהיה רחב יותר.

III. היקף השימוש, מבחינה איכותית וכמותית, ביחס ליצירה בשלמותה

לצורך בחינת הוגנות השימוש, יש לשקול את היקף השימוש ביצירה. לעניין זה, כל אחד מהמאפיינים המנויים להלן ייחשב כשיקול התומך בהוגנות השימוש :

א. היקף השימוש ביצירה צריך להיות מידתי ביחס לנחוץ לצורכי ההוראה או המחקר. ההחלטה כי כמות השימוש מידתית לשם קיום המחקר או ההוראה יכולה להיעשות על בסיס הצהרה של האדם המבקש את השימוש ביצירה, כגון המרצה, המתרגל וכיו"ב.

ב. המבחן שיש ליישם הוא האם הכמות שהועתקה נדרשת באופן סביר לשם הגשמת המטרה של הוראה, או שמא די בכמות קטנה יותר לשם הגשמת מטרה זו. למשל, בנוגע לצילום או תמונה, הגשמתה של מטרת ההוראה בדרך כלל תחייב להעתיק את היצירה בשלמותה. כך גם ביחס למאמר מדעי, או כתבה בעיתון. מצד שני, ברור כי אין להעתיק ספר שלם לצורך הוראה. בהקשר זה לא ניתן לנקוב במספר מדויק של עמודים ואין כמויות מדויקות, או נוסחה כמותית, המשקפות אמת מידה ראויה. למרות זאת, התגבשה המלצה כמותית, המפורטת להלן.

IV. השפעת השימוש על ערכה של היצירה ועל השוק הפוטנציאלי שלה

לצורך בחינת הוגנות השימוש, יש לשקול את השפעת השימוש ביצירה על ערכה ועל השוק הפוטנציאלי שלה. לעניין זה, כל אחד מהמאפיינים המנויים להלן ייחשב כשיקול התומך בהוגנות השימוש :

א. יצירת עותקים של היצירה, שאינם מהווים תחליף ליצירה המקורית, יהוו בדרך כלל שימוש הוגן, שכן שימוש כזה אינו פוגע בשוק של היצירה המקורית. לכן, אם השימוש ביצירה אינו מספק את הביקושים בשוק המקורי של היצירה, השימוש צריך להיחשב הוגן.

ב. קיומה של פגיעה כלכלית בבעל זכויות היוצרים, כתוצאה מהשימוש ביצירה, אינה שוללת מראש את הגינות השימוש. הציפיה לרווח של בעל זכות היוצרים, מוגבלת לשימושים ביצירה אשר אינם מהווים שימוש הוגן. לפיכך יש לבחון בכל מקרה לגופו את טיב הפגיעה הכלכלית. למשל, יש לבחון האם הפגיעה הכלכלית נגרמה כתוצאה מהעמדת תחליף ליצירה, או שמא ההפסד הכספי נגרם מעצם קיומו של השימוש ללא תשלום. פגיעה כלכלית מסוג זה, השני, איננה שוללת את הוגנות השימוש, שכן אחרת

דוקטרינת השימוש ההוגן תרוקן מתוכנה. בנוסף, יש לבחון את היקף הפגיעה. למשל, אם מדובר בפגיעה קלה ופעוטת ערך, הדבר יתמוך בהתרת השימוש.

ג. בקביעת קיומו של שוק פוטנציאלי ליצירה יש לאמוד את הציפיות הלגיטמיות של בעל הזכויות ביצירה, לגבי אותו שוק חדש. שימוש במסגרת הוראה ומחקר ביצירה עשוי להיות מחוץ לציפיות לגיטימיות אלה. בהקשר זה הגבלה טכנולוגית על סוג המשתמשים, למשל הגבלת שימוש לתלמידי הקורס במשך הקורס, יכולה להבטיח כי רק מי שרשאי לעשות שימוש הוגן יזכה בגישה ליצירה וכי השימוש ביצירה לא יפגע בשווקים נוספים, מעבר למסגרת ההוראה והמחקר במוסדות אקדמיים.

V. קרדיט – ציון השם

בפסיקה הישראלית התגבש שיקול נוסף לבחינת הוגנות השימוש ביצירה והוא הקפדה על מתן קרדיט ליוצר היצירה בה נעשה השימוש (ראו למשל פסק הדין בע"א Eisenman 2790/93 נ' קמרון, פ"ד נד (3) 817). על כן, בשימוש ביצירה או בחלקה, יש להקפיד על מתן קרדיט ליוצר היצירה, בהיקף ובמידה המקובלים.

ג. עקרונות פעולה לשימושים ביצירות לצורכי הוראה (לא כולל מחקר)¹

1. הנגשת יצירות לצרכי הוראה באמצעים דיגיטליים (שמורים דיגיטליים וסילבוסים מקוונים לרבות טקסט מלא באתרי הקורסים)

I. תאור השימוש

במסגרת פעילות הוראה במוסדות להשכלה גבוהה, קיים צורך בהנגשת יצירות באמצעים דיגיטליים לתלמידים. הנגשה זו נעשית באמצעות טכנולוגיות ההנגשה השונות, הנפוצות בקרב הקהילה האקדמית, כגון: רשת האינטרנט, מחשבים אישיים, נגני מדיה, טלפונים סלולריים (להלן "שמורים דיגיטליים"). ההנגשה הדיגיטלית נעשית למטרות הוראה, והיא חיונית על מנת לספק את צרכי ההוראה והלימוד במאה ה-21. מערכת השמורים הדיגיטליים נועדה להנגיש לתלמידים את חומרי ההוראה, בפורמט יעיל לקריאה ולחיפוש, חסכוני בנייר וידידותי לסביבה. הדבר נועד לאפשר לתלמידים לגשת אל חומר הקריאה הנחוץ במסגרת קורס בכל עת ומכל מקום, במסגרת קורסים פרונטליים או במסגרת הוראה מרחוק.

¹ שימושים נוספים מעבר למתואר במסמך זה יוספו בעתיד.

II. הכלל

1. הנגשת חומרי הלימוד באמצעות שמורים דיגיטאליים מותרת, כאשר היא נחוצה לצורך הוראת הקורס ונעשית בהיקף ובמידה הדרושים לצורכי הוראה.
 2. מומלץ כי בכל מוסד ייושם הכלל באמצעות מנגנון קבלת ההחלטות שלהלן: המוסד ימנה אחראי להערכת ההיתר לשימוש בחומר מוגן. גורם זה יפעיל את כלל הפעולה המפורט להלן. במקרים בהם כלל הפעולה אינו מניב מסקנה ברורה, תועבר ההכרעה לפורום (גורם ממונה, צוות מקצועי או וועדה) שיפעיל שיקול דעת בהתאם למדיניות המוסד.
 3. ההכרעה האם מדובר בשימוש הוגן מצריכה בחינה של התנאים שבסעיפים 3 ו-4 להלן:
 - א. חומר ההוראה נדרש על ידי מרצה לצורך קורס הנלמד במוסד (לדוגמה, על בסיס הצהרת המרצה כי המדובר בחומרים הדרושים לצורך הוראת הקורס).
 - ב. לא קיימת גישה חופשית כדין לחומר, במקורות הפתוחים לעיון הציבור ברשת האינטרנט (כגון, טיוטא אחרונה באתר הבית של הכותב, או במאגרי המידע של מוסד האם, או של הספרייה האקדמית).
 - ג. הנגשת החומר מוגבלת לתלמידי הקורס ולצוות האקדמי והמנהלי במוסד, ורק למשך תקופת הלימודים והבחינות.
 - ד. לספריית המוסד גישה כדין לעותק אחד לפחות של הספר ממנו נלקחו החומרים.
 4. שימוש הוגן הוא שימוש מידתי לצרכי הוראה ומחקר. אין מדובר ב"אלגוריתם" בו מוזנים נתונים ומונפק פלט, אלא ביישומם של שיקולים שונים כמכלול, על מנת להכריע בדבר היקף השימוש המותר.
- יודגש: היקף השימוש אשר מתואר להלן הינו ההיקף המינימלי המותר והוא נועד לשמש "ככלל אצבע" לזיהוי מהיר של שימושים מותרים על פניהם. במקרים רבים גם שימוש בהיקף נרחב יותר מזה האמור להלן, מהווה שימוש הוגן. ההכרעה במקרה שכזה מחייבת הפעלת שיקול דעת, בהתאם למכלול השיקולים שלעיל, והדבר יוכרע על ידי הגורם המוסמך במוסד.
- בקביעת היקף השימוש ההוגן ילקחו בחשבון השיקולים הבאים:
- שימוש **בכ-חמישית** מתוך ספר מהווה שימוש הוגן. הבחינה אינה רק כמותית אלא גם איכותית.
 - מבלי לגרוע מן הזכות לסרוק ספר שלם בהתאם להוראות סעיף 30(א) לחוק זכות יוצרים, מותר אף לסרוק ספר שלם אשר עותק ממנו איננו מצוי באוסף הספרייה, אם הספר אזל מהוצאה לאור (Out of Print).
 - שימוש במאמר מכתב עת או מספר שהוא אסופת מאמרים, בשלמותו, מהווה שימוש הוגן. במידה שנדרשת הנגשה של מספר מאמרים מתוך אותה החוברת, הגיליון או הכרך של

כתב העת, או מתוך הספר המהווה אסופת מאמרים לאותו הקורס, יש לבחון את הוגנות השימוש בשים לב למכלול השיקולים האמורים.

- שימוש ביצירה שאיננה ניתנת לחלוקה בשלמותה (כגון, תמונה, צילום, טבלה, תרשים, שיר) מהווה שימוש הוגן.

5. שימושים מעבר להיקף המתואר לעיל, או שהם אינם עומדים בתנאים שצויינו לעיל, יהיו במקרים רבים שימוש הוגן, אך הם מחייבים הפעלת שיקול דעת בנוגע למכלול אמות המידה.

2. הנגשת יצירות לצרכי הוראה באמצעות מקראות מודפסות

I. תאור השימוש

בצד הצורך בהנגשת יצירות באמצעים דיגיטליים במסגרת פעילות הוראה במוסדות להשכלה גבוהה קיים אף הצורך שבהנגשת חומרי לימוד באמצעי המסורתי של מקראות מודפסות. המקראות הן ליקוט מודפס של מאמרים, קטעים מתוך ספרים, או מסמכים אחרים, אשר נכללו ברשימת הקריאה של הקורס. מטרת ההדפסה היא להקל על התלמיד בקריאת החומר ובעיון בו בהתאם לצרכים הפדגוגיים והחופש האקדמי של כל מרצה.

II. הכלל

היות שהמקראות הן למעשה הדפסה של החומרים אשר יכולים להיות מונגשים לתלמידים אף באמצעים דיגיטליים, עקרונות הפעולה אשר צוינו לעיל, בנוגע לשמורים דיגיטליים, יחולו בשינויים המחוייבים אף ביחס למקראות מודפסות.

1. ההכרעה האם מדובר בשימוש הוגן מצריכה בחינה של התנאים שבסעיפים 1 ו-2 להלן:

- א. חומר ההוראה הנכלל במקראה נדרש על ידי מרצה לצורך קורס הנלמד במוסד (לדוגמה, על ידי הצהרת המרצה כי המדובר בחומרים הדרושים לצורך הוראת הקורס).
- ב. המקראות יודפסו רק עבור תלמיד הלומד בקורס ויסופקו לתלמדי הקורס בלבד.
- ג. לספריית המוסד גישה כדין לעותק אחד לפחות של הספר ממנו נלקחו החומרים.
- ד. מחיר המקראות ישקף את עלות הפקתן.

2. היקף השימוש בחומר המוגן. שימוש הוגן הוא שימוש מידתי לצרכי הוראה ומחקר. היקף השימוש המותר בחומרים מוגנים במסגרת מקראות מודפסות יקבע בהתאם לכללים החלים על שמורים דיגיטליים, קרי:

- שימוש **בכ-חמישית** מתוך ספר מהווה שימוש הוגן. הבחינה אינה רק כמותית אלא גם איכותית.
- שימוש במאמר מכתב עת או מספר שהוא אסופת מאמרים, בשלמותו, מהווה שימוש הוגן. במידה שנדרשת הנגשה של מספר מאמרים מתוך אותה החוברת, הגיליון או הכרך של

כתב העת או מתוך הספר המהווה אסופת מאמרים לאותו הקורס, יש לבחון את הוגנות השימוש בשים לב למכלול השיקולים האמורים.

- שימוש ביצירה שאיננה ניתנת לחלוקה בשלמותה (כגון, תמונה, צילום, טבלה, תרשים, שיר) מהווה שימוש הוגן.

3. שימושים שאינם עומדים בתנאים שצויינו לעיל או שהם מעבר להיקף המתואר לעיל הם במקרים רבים שימוש הוגן, אך הם מחייבים הפעלת שיקול דעת בנוגע למכלול אמות המידה.

נספח א'

המוסדות להשכלה גבוהה השותפים לגיבוש עקרונות הפעולה ו/או אימוצן*

1.	אוניברסיטת חיפה
2.	המסלול האקדמי, המכללה למנהל
3.	אוניברסיטת בר-אילן
4.	אוניברסיטת בן-גוריון
5.	האוניברסיטה העברית ירושלים
6.	האוניברסיטה הפתוחה
7.	אוניברסיטת תל-אביב
8.	הטכניון
9.	מכון וייצמן למדע
10.	המרכז האוניברסיטאי אריאל
11.	המכללה האקדמית בית ברל
12.	מכללת גורדון
13.	מכללת חולון HIT
14.	המרכז הבינתחומי הרצליה
15.	מכללת סמינר הקיבוצים
16.	המכללה האקדמית נתניה
17.	מכללת אורנים
18.	מכללת אורות ישראל
19.	מכללת אורט בראודה
20.	המכללה האקדמית תל-חי
21.	המכללה האקדמית גליל מערבי
22.	המכללה האקדמית צפת
23.	המכללה האקדמית עמק יזרעאל
24.	המכללה האקדמית תל אביב-יפו
25.	מכללת שערי משפט
26.	הקמפוס האקדמי אחווה
27.	המכללה האקדמית כנרת

*בגיבוש עקרונות הפעולה נטלו חלק גם מלמ"ד ומיט"ל.

התובעות: 1. בית שוקן להוצאת ספרים בע"מ
2. הוצאת מוסד ביאליק

שתייהן ע"י ב"כ עוה"ד מ. מוזר ו/או ט. ליבליך ו/או פ. מוזר ו/או ת.
גליק ו/או ש. בריק-חיימובסקי ו/או ע. אשכר ו/או י. חנין ו/או י. שלמי
ו/או ע. ברג-סגל ו/או ל. ברגמן-רביד ו/או א. טסמח ו/או ג. בוידיק ו/או
ח. הוכהויזר ו/או ר. פרידנרייך

27/11/2013
פסק דין
בקשה 58 בתיק 3524-09
ש' תמר בזק רפפורט

ממשרד עוה"ד ליבליך - מוזר ושות'
מרח' הנמל 40 (בית יואל) ת.ד. 300, תל
טל: 03-5442370, פקס: 03-5442375

- נ ג ד -

הנתבעת: האוניברסיטה העברית בירושלים
ע"י ב"כ עוה"ד תמיר אפורי ואח'
ממשרד עוה"ד גילת, ברקת ושות'
בית ריינהולד כחן, רחוב הכרזל 26א,
טל: 03-5672000 פקס: 03-5672030

ניתן בזאת תוקף של פסק דין
להסדר הגישור.
החזרה לאגרה, בכפוף לתקנות.

הודעה על הסדר גישור

ובקשה למתן תוקף של פסק דין

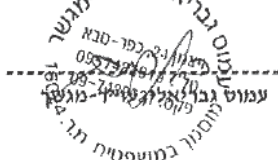
1. הצדדים מתכבדים בזאת להודיע לבית המשפט הנכבד, כי הגיעו להסדר גישור בפני
המוגשר עוה"ד עמוס גבריאלי, המסלק ומסיים את כלל המחלוקות ביניהם.
הסדר הגישור מצורף כנספח "1" להודעה זו.
2. בית המשפט הנכבד מתבקש ליתן תוקף של פסק דין להסדר הגישור ולהורות על השבת
מלוא האגרות ששולמו על ידי התובעות בהתאם להוראות תקנה 6 (ב) ו/או (ד) לתקנות
בתי המשפט (אגרות) התשי"ז - 2007.

ולראיה באו הצדדים על החתום היום יום 25 בחודש נובמבר, 2013

עו"ד תמיר אפורי
ב"כ הנתבעת

ט. ליבליך, עו"ד
י. שלגי, עו"ד
ב"כ התובעים

תריני לאשר בזאת כי הסדר זה הושג במסגרת הליך של גישור שהתקיים בפניי ואני מאשר
הסדר זה ומקיימו בחתימתי על פי הוראת תקנה 9 (א) לתקנות בתי המשפט (גישור) התשנ"ג -
1993.

הסדר גישור

שנערך ונחתם ביום 21-11-13

בין
בית שוקן להוצאת ספרים בע"מ
הוצאת מוסד ביאליק
(להלן, שניהם יחד ולחוד: **המו"לים**)

לבין
האוניברסיטה העברית
(להלן: **"האוניברסיטה"**)

והמו"לים הגישו תביעה נגד האוניברסיטה, בתי"א (מחוזי י-ם), 3524/09, בקשר לשימוש שעשתה האוניברסיטה בקטעים מתוך ספרים, אשר לפי הטענה היה בגדר הפרת זכות יוצרים;

והאוניברסיטה טענה כי השימוש נושא התביעה היה, בין היתר, בגדר שימוש הוגן לפי הוראות חוק זכות יוצרים, תשס"ח - 2007;

והצדדים פנו להליך גישור בפני המגשר עו"ד עמוס גבריאלי, ובמסגרת הגישור הגיעו להסכמות המפורטות בהסכם זה, באופן שייתר את המשך ההליך המשפטי;

והוסכם בין הצדדים, כמפורט בהסכם זה, כי האוניברסיטה תמשיך לעשות שימוש הוגן (כהגדרתו לצרכי הסכם זה בלבד) במאמרים ובקטעים מתוך ספרים, במתכונת המפורטת בהסכם זה, למשך תקופה של ארבע שנים נוספות (עד סוף שנת 2017), וסמוך לתום התקופה הצדדים יבואו בדברים ויבחנו את הצורך בתיקון ההסכם, הארכת תוקפו או ביטולו, לפי הנסיבות שיהיו ולאור הניסיון שיצטבר;

אשר על כן, הוסכם, הוצהר והותנה בין הצדדים כלהלן:

סילוק טענות בגין העבר, בתמורה לתשלום מוסכם:

1. בשים לב לתרומה של המו"לים להסדרת הנושא ולהוצאות המשפטיות שהיו להם, וכן בשים לב לטענות המו"לים על מקרים שהיו בעבר ובהם חרגה האוניברסיטה ממגבלות השימוש ההוגן, הרי מבלי להודות בטענות המו"לים, כמחווה של רצון טוב ולפנים משורת הדין, ולסילוק סופי ומוחלט של כל טענותיהם בקשר לכל פעולה של האוניברסיטה שנעשתה עד ליום חתימת הסכם זה, האוניברסיטה תשלם למו"לים סכום של 300,000 ₪ (שלוש מאות אלף ₪).

עמוס גבריאלי, עו"ד
מוטמן במשפטים מ.ר., 15024
רומב ויצמן 24, כפר-טבה
טל': 7488919-09, פקס: 7488921-09

HR771 855101vs

2. למען הסר ספק, הסכום המוסכם הוא עבור שני המו"לים גם יחד. המו"לים יודיעו לאוניברסיטה על דרך חלוקת הסכום ביניהם ויעבירו חשבוניות נפרדות בהתאם. ככל שיחול מע"מ, סכום המע"מ יתווסף לסכום המוסכם.
3. הסכום המוסכם ישולם לידי המו"לים על ידי האוניברסיטה, או על ידי מי מטעמה, בתוך 30 יום מיום שיתקבלו אצלה החשבוניות.
4. עם קבלת התשלום, אין ולא יהיו עוד למו"לים, או למי מטעמם, כל טענה או דרישה בקשר לשימוש שעשתה האוניברסיטה העברית ביצירות או חלקי יצירות לצורך הנגשת חומר קריאה לסטודנטים, לרבות שימוש שחרג מהמתכונת המתוארת להלן בהסכם זה, כל זאת בקשר לתקופה המסתיימת ביום חתימת ההסכם. מבלי לגרוע מכלליות האמור, מובהר כי המו"לים מסתלקים מכל טענותיהם בקשר לשימוש ביצירות במתכונת של "מקראות" ו/או "שמורים אלקטרוניים", וזאת כפי שמתואר בכתבי הטענות בתביעה שהגישו בת.א. (י-ם) 3524/09, כל זאת בקשר לתקופה המסתיימת ביום חתימת ההסכם.

שימוש מותר ביצירות במתכונת של "שמורים אלקטרוניים" ובמתכונת של "מקראות"

5. בכפוף להוראות בדבר תקופת ההסכם, הצדדים מסכימים כי האוניברסיטה זכאית להשתמש בקטעים מתוך ספרים ובמאמרים במסגרת "שמורים אלקטרוניים", בהיקף השימוש ההוגן (כהגדרתו בסעיף 8 להלן ולצרכי הסכם זה בלבד), ללא קבלת רשות וללא תשלום, בתנאים הבאים:
- (1) שמורים אלקטרוניים יעמדו לרשות תלמידי האוניברסיטה העברית הרשומים בקורס הרלוונטי בכפוף להקשת מספר זיהוי וסיסמה.
- (2) הגישה תהיה מוגבלת לתלמידי הקורס בלבד ולתקופת הקורס והבחינות בלבד. בנוסף, תינתן גישה לסגל האקדמי וכן לסגל המנהלי הרלוונטי באוניברסיטה בלבד.
6. האוניברסיטה מתחייבת כי בשער הכניסה של מערכת שמורים אלקטרוניים תופיע הערה לפיה התלמידים והמורים נדרשים לכבד את זכויות היוצרים בתומר העומד לרשותם, ולא להפיץ אותו, תוך הפניה של התלמידים והמורים למסמך מדיניות זכויות יוצרים שהאוניברסיטה תפרסם. העתק ממסמך המדיניות יימסר למו"לים.
7. בכפוף להוראות בדבר תקופת ההסכם הצדדים מסכימים כי האוניברסיטה רשאית להשתמש במאמרים ובקטעים מתוך ספרים במתכונת של "מקראות", בהיקף השימוש ההוגן (כהגדרתו לצרכי הסכם זה בלבד), ללא קבלת רשות וללא תשלום, בתנאים הבאים:
- (1) מקראות יודפסו ויימכרו על פי דרישה בלבד (on demand).
- (2) המקראות יימכרו לתלמידי הקורס בלבד. בנוסף, ובמידת הצורך, יימסרו עותקים של מקראות לסגל האקדמי וכן לסגל המנהלי הרלוונטי באוניברסיטה בלבד.

מוסד המנהל והרלוונטי באוניברסיטה בלבד.
מוסד המנהל והרלוונטי באוניברסיטה בלבד.
מוסד המנהל והרלוונטי באוניברסיטה בלבד.
מוסד המנהל והרלוונטי באוניברסיטה בלבד.
מוסד המנהל והרלוונטי באוניברסיטה בלבד.
מוסד המנהל והרלוונטי באוניברסיטה בלבד.
מוסד המנהל והרלוונטי באוניברסיטה בלבד.
מוסד המנהל והרלוונטי באוניברסיטה בלבד.
מוסד המנהל והרלוונטי באוניברסיטה בלבד.
מוסד המנהל והרלוונטי באוניברסיטה בלבד.

- (3) המקראות יימכרו לתלמידים במחיר שלא יעלה על עלות הכנת המקראה (כולל תקורות).
(4) כל מרצה יתבקש לשקול האם הפקת מקראה היא נחוצה, וככלל האוניברסיטה תמליץ למרצים להעדיף "שמורים אלקטרוניים" על פני מקראות, והמלצה זו תופץ בכתב ותהווה חלק מהנחיות האוניברסיטה לעניין שימוש ביצירות למטרות הוראה.

8. בהסכם זה:

"ספר": ספר מודפס וכוון, מבלי להתחשב בתוכנו של הספר או בסגנונו, ולמעט ספר שירים. למען הסר ספק, במקרה של סדרת ספרים המורכבת ממספר כרכים, כל כרך נחשב כספר נפרד לעניין הסכם זה;

"מספר העמודים בספר": מספר העמודים הכולל מהכריכה הקדמית ועד לאחורית, כולל תוכן עניינים ומפתחות, ככל שיש כאלה;

"מאמר": חיבור בעל אופי מחקרי אקדמי, המתפרסם כחלק מכתב עת אקדמי או כחלק מספר שהוא אוסף מאמרים;

"שמורים אלקטרוניים": מערכת מחשב המופעלת על ידי האוניברסיטה שבה נשמרים עותקים אלקטרוניים ו/או סרוקים של קטעי ספרים ומאמרים במטרה לאפשר את הגישה אליהם לתלמידים ומורים;

"מקראות": אוסף של חומרי קריאה בקורס מסוים, המודפס ונכרך על-ידי האוניברסיטה עבור תלמידי אותו קורס. למען הספר ספק, בקורס שבו היקף החומר מחייב שני כרכים או יותר, ייחשבו כרכים אלה כמקראה אחת לצורך ההסכם;

"היקף השימוש ההוגן":

- (1) ביחס לספר, היקף השימוש ההוגן לצורך הסכם זה בלבד ייחשב עד 20% ממספר העמודים בספר, לצורך מקראה אחת או לצורך רשימת השמורים האלקטרוניים של קורס אחד;
(2) ביחס למאמר, היקף השימוש ההוגן הוא המאמר בשלמותו, ובלבד שאם במסגרת קורס אחד יהיה צורך ביותר ממאמר אחד מתוך ספר שהוא אוסף מאמרים, יחולו תהוראות לעניין היקף השימוש המותר בספר כאמור בפסקה (1);

9. במקרה שהמו"לים יוציאו לאור ספרים אלקטרוניים (דהיינו, ספרים בפורמט אלקטרוני שאינו מודפס וכוון), הוראות הסכם זה לא יחולו על ספרים אלה. שאלת השימוש ההוגן בספרים אלקטרוניים תיבחן על ידי הצדדים במו"מ נפרד, ואם לא תושג הסכמה, כל צד יפעל לפי הדין.

10. (א) המו"לים יהיו זכאים לפנות בבקשות (כל אחד מהם בנפרד) לבדיקת כלל הפריטים שבהם נעשה שימוש במתכונת של שמורים אלקטרוניים או מקראות, כדי לוודא כי הוראות ההסכם

מוסד גבדינטון ע"י מנכ"ל
מוסד במשפטים מ"ר, 15024
רחוב ויצמן 26, כפר-סבא
טל': 09-7480919, פקס: 09-7480921

855101v5 H1771

מקוימות. על פי בקשות המו"לים כאמור, ולצורך עריכת ביקורת, האוניברסיטה תמסור להם או למי מטעמם מידע בקשר לפריטים מתוך ספרים שהם פרטמו הנכללים במקראות ו/או ב"שמורים אלקטרוניים". המידע שיימסר למו"לים יהיה שם הפריט, המקור שממנו נלקח, מספר העמודים, ושם הקורס שאליו שייך הפריט.

המו"לים רשאים לבוא למשרדי האוניברסיטה, בתיאום עם נציג הלשכה המשפטית, ולראות בעצמם את הפריטים הרלוונטיים כפי שהם מופיעים על המסך במערכת המחשב ו/או במערכת הפקת המקראות.

מוסכם ומוצהר כי המו"לים יהיו רשאים לבקש לקיים את הבדיקות האמורות פעם אחת בכל סמסטר.

מסירת מידע הראשונה למו"לים לפי סעיף זה תהיה סמוך לאחר חתימת החוזה.

(ב) המו"לים מתחייבים לשמור בסודיות כל מידע שיגיע לידיהם אגב עריכת ביקורת כאמור, לא לעשות במידע כל שימוש החורג ממטרת הביקורת ושמירת זכויות הצדדים לפי ההסכם. למען הסר ספק, המו"לים מאשרים כי ידוע להם שרשימות הקריאה של קורסים, ומידע נוסף שעשוי להימצא במאגרי האוניברסיטה, עשויים להיות מוגנים בזכות יוצרים ו/או כסוד מסחרי או מקצועי של האוניברסיטה ו/או של צד ג'. המו"לים או מי מטעמם יתבקשו לחתום על מסמך לפיו הם ישמרו בסודיות מלאה כל מידע שיימסר להם, או שייחשף בפניהם, ולא יעשו בו כל שימוש אלא למטרות בקרה לפי הסכם זה ושמירת זכויות הצדדים לפי ההסכם.

11. נוכח היקף הפעילות של האוניברסיטה, ונוכח האופי החדשני של ההסכם, הצדדים מסכימים ומוודעים לכך שעלולות להיות תקלות ביישום ההסכם. במקרה שבמסגרת הביקורת של המו"לים, או במסגרת בקרה עצמית של האוניברסיטה, או בכל דרך אחרת, תתגלה תקלה ביישום ההסכם, האוניברסיטה תפעל במהירות האפשרית לתיקון התקלה, ותודיע על כך למו"ל הנוגע בדבר. במקרה שיתברר כי היקף השימוש חרג מן המוסכם, תפנה האוניברסיטה באופן מיידי לקבל הרשאה לשימוש, בתנאים שיוסכמו עם בעל הזכויות, ככל שיוסכמו. אין באמור בסעיף זה כדי לגרוע מזכויות המו"לים או האוניברסיטה.

תקופת ההסכם

12. הסכם זה יעמוד בתוקפו עד יום 31.12.2017.

13. במהלך השנה הרביעית לתוקפו של ההסכם יבואו הצדדים בדברים, ויבחנו את יישומו של ההסכם, תיקונו (לעניין היקף השימוש ההוגן או לכל עניין אחר), או הארכת תוקפו, בהתאם להתפתחויות הטכנולוגיות והאקדמיות, בשים לב לניסיון שנצבר מהפעלת הסכם זה, ובשים לב לכלל הנסיבות.

14. לא הגיעו הצדדים להסכמה על הארכת ההסכם או תיקונו, יסתיים ההסכם, ולכל צד יהיו שמורות כל הטענות בקשר לנושאים המוסדרים בהסכם זה וזאת בקשר לתקופה שלאחר 31.12.2017 בלבד, מבלי שהסכם זה ייחשב כהודאה בטענות כלשהן של הצד האחר.

עו"ד גבריאל גל, עו"ד - מאגיסטר
מוסמך במשפטים מ.ר. 15624
רחוב יצחק רבין 10, תל-אביב
טל': 03-7468919,פקס: 03-7468921

12
HR771 855101v5

15. מובהר ומוסכם כי בתום התקופה הצדדים רשאים להעלות כל טענה או דרישה לפי שיקול דעתם, ואין לראות בהם מחויבים לעניין היקף השימוש המותר או לכל עניין אחר המפורט בהסכם זה. עוד מובהר כי אין לראות בפשרה המוסכמת בקשר לעבר, משום הסכמה או הודאה כלשהי מצד הצדדים לעניין הסדר עתידי, אם יושג כזה.

16. מוסכם בין הצדדים כי אין בהוראות הסכם זה והסכם העקרונות שנחתם כדי להוות תקדים ו/או הודאה של כל צד בטענות הצד האחר.

17. הסכם זה ממצה את המוסכם בין הצדדים, על כל ההבנות, ההסכמות, החיובים והתניות שבין הצדדים. כל ההסכמות הקודמות שבין הצדדים, בין בכתב ובין בעל פה, בין במפורש ובין במשתמע – מבוטלים. אין לשנות הוראות הסכם זה אלא בכתב.

הגשת בקשה לבית המשפט

18. עם חתימת הסכם זה יגישו הצדדים, בתיאום עם המגשר עו"ד עמוס גבריאלי, בקשה מוסכמת לבית המשפט, למתן תוקף של פסק דין להסכם המצורף. כל צד יישא בהוצאותיו. בית המשפט יתבקש להשיב את אגרת המשפט ששילמו המו"לים.

ולראיה באנו על החתום:

האוניברסיטה העברית בירושלים
ע"י ב"כ עו"ד תמיר אפורי

בית שוקן הוצאת ספרים בע"מ
באמצעות גבי רחלי אידלמן

הוצאת מוסד ביאליק
באמצעות מר-עמוס יובל

ט. ליבליך עו"ד
י. שלמי עו"ד
ב"כ התובעות

הריני לאשר כי הסדר זה הושג במסגרת הליך של גישור שהתקיים בפני ואני מאשרו ומקיימו בחתימתי על פי תקנה 9 לתקנות בתי המשפט (גישור)

עמוס גבריאלי, עו"ד - מגשר
מוסמך כמשפטן מ.ר. 15024
רחוב ויצמן 28, כפר-סבא
טל': 7488919-02, 7488922-02

עמוס גבריאלי עו"ד - מגשר